

El miracle d'Anne Sullivan

William Gibson

Traducció i adaptació de Tamar Aguilar
Introducció / Jaume Miró i Òscar Puigardeu

TEATRE
bromera

(Casa dels KELLER, de nit. Al dormitori, tres adults al voltant del bressol d'un nadó. Pels rostres i els vestits, veiem que l'han vetllat tota la nit. Són la KATE, el capità ARTHUR KELLER i el DOCTOR, aquest últim amb un estetoscopi penjant del coll i un termòmetre a les mans.)

DOCTOR. És viva!

KATE. Oh! Gràcies, Déu meu!

DOCTOR. *(Separant-se del bressol per guardar els instruments al maletí. El matrimoni roman encara on era.)*

Han estat molt afortunats! Els asseguro que pensava que no se'n sortiria, d'aquest atac...

KELLER. Bah! És una Keller! És de ferro! Ens sobreviurà a tots!

DOCTOR. *(Amable.)* Sí. Sobretot si els altres Keller passen les nits sense dormir. Em refereixo a vostè, senyora.

KELLER. Has sentit, Kate?

KATE. Sí.

KELLER. Jo tinc dos fills del meu matrimoni anterior, però aquest és el primer fill de la meva dona... Bé, filla... Ella no té cicatrius de guerra.

KATE. Doctor..., digui'ns la veritat. Creu que es curarà?

DOCTOR. D'aquí a uns dies tornarà a saltar les baranes una altra vegada.

KATE. Què hem de fer?

DOCTOR. Posar unes baranes més resistents.

KELLER. *(Riu.)* Unes baranes més fortes?

DOCTOR. Vostè esperi que estigui bé, i veurà com les salta. *(Acaba de guardar els instruments al maletí.)* L'important ara és que li baixi la febre. Aquestes coses se'n van tal com venen. Ha estat una congestió cerebral seriosa, però...

KELLER. L'acompanyo al cotxe, Doctor.

DOCTOR. *(Continuant la frase anterior.)* ...He vist poques criatures amb tanta vitalitat. *(Acomiada la KATE i segueix en KELLER, que duu un llum. Baixen les escales els dos, fins al porxo, i creuen el jardí. El DOCTOR surt per l'esquerra. En KELLER resta il·luminant-li el camí. Mentrestant la KATE s'inclina cap a l'interior del bressol, amorosament, acaronent la nena, que emet un gemec.)*

KATE. Vinga, amor meu, no ploris. Ja ha passat. Farem que el pare escrigui un article al seu diari sobre les meravelles de la ciència moderna, que no sap el que cura ni com ho cura... Els homes! Els homes i les seves cicatrius de guerra! Les dones també en tenim... *(S'atura sorpresa; mou les mans davant dels ulls de la petita.)* Helen!! *(Mou les mans més de pressa.)* Helen!! *(Fa espetegar els dits dues vegades davant dels ulls del nadó.)* Arthur! Arthur, vine! *(El crida i es queda mirant la nena fixament i la rèplica següent la dirigeix a les seves orelles.)* Arthuuuuur! *(Sense deixar de mirar-la, fa un crit. En KELLER la sent des del jardí i corre amb*

el llum cap al dormitori. La KATE torna a cridar. La mirada fixa ara és terrible. Arriba en KELLER.)

KELLER. Què passa, Kate?

KATE. Mira! *(Passa les mans davant del rostre de la nena.)*

No hi veu!

KELLER. *(Amb veu ronca.)* Helen!

KATE. Ni hi veu ni hi sent! Quan he cridat ni s'ha immutat.

KELLER. Helen! Helen!

KATE. No et sent!

KELLER. Helen!

(La cara d'en KELLER és de fúria, mentre va cridant el nom de la seva filla. La KATE, quasi desmaiànt-se, es posa les mans a la boca i somiqueja. Es fa fosc. Passa el temps a través d'un repic de campanes molt lent i llunyà, que es va apropant i creix; i després minva i desapareix.)

Torna la llum cinc anys després, sobre tres nens i un gos de peluix, que són al costat de la bomba d'aigua. Els nens són la MARTHA, el PERCY i la HELEN, que ja té sis anys. Està molt bruta. Té molta vitalitat i és cega. Els seus gestos són molt bruscs, insistents, il·limitats, i mai no somriu. Està entre la MARTHA i el PERCY, que juguen amb uns ninos de paper i unes tisores. Quan els nens parlen la HELEN els posa les mans a la boca per seguir el moviment dels llavis.)

MARTHA. (*Mirant-se el ninot de paper i retallant-lo mentre parla.*) Primer li tallaré les cames. I després...

PERCY. Per què li talles les cames al doctor?

MARTHA. Perquè l'estic operant. Ara li tallo els braços... i després el curaré. (*Enretira les mans de la HELEN de la seva boca.*) Estigues quieta!

PERCY. Talla-li l'estómac també. Aquesta és una operació molt bona.

MARTHA. No. Primer li tallo el cap perquè té un refredat molt fort.

PERCY. Quan hakis acabat de tallar-l'hi tot no et quedarà res per curar; amb tantes operacions... (*La HELEN li ha posat els dits dins la boca per tocar-li la llengua. En PERCY es molesta i la mossega. La HELEN treu la mà bruscament i es toca els llavis, que mou intentant imitar el que ha palpat, però sense emetre cap so.*)

MARTHA. Què fas? Per què la mossegues?

PERCY. Em fica els dits dins la boca. La mossego perquè els tregui.

MARTHA. Què vol?

PERCY. Vol parlar. Intenta parlar. Es tornarà boja, mira com prova de parlar...

(La HELEN segueix movent els llavis sota els seus dits, en silenci, fins que en un atac de ràbia se'ls mossega. En PERCY riu i la MARTHA la mira espantada.)

MARTHA. Ei! Prou! (*Li treu les mans de la boca.*) Seu aquí i estigues quieta!

(La HELEN empeny la MARTHA, que cau d'esquena, i li agafa les tisores. La MARTHA crida i en PERCY corre cap a la corda d'una campana i la fa sonar. Els llums s'han encès gradualment a la sala d'estar de la casa, on veiem la família KELLER.

La KATE cull punts de mitja al costat d'un llitet que bressola de tant en tant. En KELLER, amb les ulleres posades, llegeix el diari i alguns papers, que ha estès sobre la taula. La TIETA EVA, amb el barret posat encara, comparteix el costurer amb la KATE, i retoca una nina de drap feta amb trossos de tovallola. El jove JAMES KELLER observa els nens des de la finestra.

A l'escoltar la campana, la KATE s'aixeca i corre cap al porxo. Es noten els cinc anys que han passat en el seu aspecte físic. Li ha desaparegut la joventut. Està trista.)

KATE. Helen! *(Baixa ràpidament els graons. Li agafa les mans i l'allunya de la MARTHA, que fuig plorant i cridant la seva mare. En PERCY la segueix.)*

KATE. *(A la HELEN.)* Dona'm les tisores.

(Mentrestant la família s'ha sobresaltat. La TIETA EVA va cap a la finestra, al costat d'en JAMES, i en KELLER interromp la lectura.)

JAMES. *(Tranquil·lament.)* Una mica més i li treu els ulls a la Martha. Ha estat a punt. Sempre està a punt de

qualsevol cosa i sembla que no calgui preocupar-se, fins que un dia tinguem un disgust...

(La KATE intenta treure les tisores a la HELEN, que amaga les mans a l'esquena. Lluiten uns segons fins que la KATE acaba cedint i l'agafa per portar-la cap a casa. La HELEN se'n desfà. La KATE s'agenolla i li agafa les mans suaument, i fent com si les tisores fossin una nina, fa que les acotxi al seu pit. Tot seguit assenyala, amb el dit de la HELEN, la casa. La HELEN, seriosa, es deixa treure les tisores. La KATE es tomba cap a la porta i empeny la HELEN dolçament, fins que aquesta s'aixeca i camina cap a la casa; la KATE s'alça i la segueix.)

TIETA EVA. *(A en KELLER.)* Arthur, hem de fer alguna cosa amb aquesta criatura...

KELLER. I què podem fer?

(Entren la HELEN i la KATE, que guia la nena cap a la TIETA EVA. Aquesta li dona la nina de drap.)

TIETA EVA. Podríeu anar a veure aquell oculista tan famós de Baltimore... Com es diu? Te'n vaig dir el nom...

KATE. El doctor Chrisholm.

TIETA EVA. Sí, aquest. He sentit a parlar sobre alguns casos de ceguesa que es creien incurables i que ell ha tractat i curat. Diuen que és un prodigi. Per què no li escrius?

KELLER. Jo ja he deixat de creure en els prodigis.

KATE. (*A la TIETA EVA, movent el bressol.*) Però li escriurà aviat... (*A en KELLER.*) Oi que sí?

KELLER. No.

TIETA EVA. No crec que sigui gaire car.

KELLER. No es tracta de diners, com comprendrà. A la nena l'han visitat tots els especialistes d'Alabama i de Tennessee; si jo pensés que pot ser-li útil la portaria a tots els metges dels Estats Units.

KATE. Malgrat tot, escriuràs al doctor Chrisholm.

KELLER. Kate, quantes vegades vols que et desil·lusionin?

KATE. Totes les que faci falta.

(Mentrestant, la HELEN s'ha assegut a terra i explora la nina, passant-li les mans per la cara. S'adona que no té rostre, només és una superfície plana de tela. S'inquieta. Busca les faccions i la colpeja buscant-li els ulls. Ningú no la mira en aquest moment. Estira la faldilla de la TIETA EVA, i torna a palpar la nina, sense trobar-li els ulls.)

TIETA EVA. Què vols, filla?

(Com que no pot sentir res, la HELEN busca els adults, un a un, mentre colpeja la nina allà on hauria de tenir els ulls. Ningú no la comprèn.)

KATE. (*Ferma.*) Mentre hi hagi la més mínima esperança..., fins l'última remota opció que pugui veure-hi o sentir...

KELLER. No n'hi ha.

KATE. De totes maneres, amb el teu permís, jo vull escriure al doctor.

KELLER. He dit que no, Kate.

TIETA EVA. No hi perdem res. Potser hi pot fer alguna cosa.

KELLER. No pot.

KATE. No ho sabem. No ho sabrem fins que no li hagin escrit...

KELLER. (*Es posa dret.*) No hi podrà fer res. (*Recull els papers, que deixa sobre la taula, i es retira a un costat. La HELEN arriba a la taula i remena els papers fins que els llença a terra.*) Kate! (*La KATE s'acosta a la HELEN, l'allunya de la taula i recull els papers.*) No es pot treballar en aquesta casa!

JAMES. Mentre no la traieu d'aquí...!

KATE. Què vols dir?

JAMES. Dic... alguna residència o alguna cosa així... on la puguin cuidar... És el millor que podem fer.

TIETA EVA. És la teva germana, James. No és una estranya.

JAMES. No es val tota sola. Sempre va bruta. Creu que és molt agradable veure-la així a qualsevol hora?

KATE. Com goses dir això?

KELLER. (*Molest.*) Ja n'hi ha prou! (*Hi ha un silenci. La HELEN se separa de la taula amb la nina.*) He fet tot el que he pogut. Però no em podeu estar exigint tota la vida! Aquesta casa està pendent de la nena dia i nit... (*Assenyala el bressol.*) Hem d'ocupar-nos també d'una altra criatura, dic jo...!

KATE. (*Suau.*) La despertaràs si crides tant.

KELLER. Vull una mica de pau i tranquil·litat, i no les trobarem anant d'un costat a l'altre dels Estats Units cada vegada que sentim a parlar d'un nou metge...

(La HELEN s'ha apropat a la TIETA EVA i passa els dits pel seu vestit; estira dos botons i els hi arrenca.)

TIETA EVA. Helen! Els botons no! *(La HELEN situa els botons a la cara de la nina. La KATE ho veu i s'hi acostta. Agafa la mà de la HELEN i la porta cap als seus propis ulls).*

KATE. Ulls? *(La HELEN afirma frenèticament.)* Vol que la nina tingui ulls.

(Hi ha un silenci, diferent a l'anterior. La KATE agafa fil i agulla i uns botons del costurer i els cus a la cara de la nina, com si fossin els seus ulls. En KELLER observa l'escena malhumorat. La TIETA EVA també està observant i dissimula la seva emoció retocant-se el vestit.)

TIETA EVA. Déu meu! Com sortiré així ara?

KATE. La pobra no sap què fa; jo els hi tornaré a cosir, tieta Eva.

JAMES. És clar! I ella no aprendrà mai, si li deixem fer tot el que vol...

KELLER. Tu calla!

JAMES. Què he dit ara?

KELLER. Sigui com sigui, el mínim que pot tenir, dins la seva desgràcia, és allò que desitja... *(En JAMES, molestat, surt de l'habitació i se'n va al porxo.)*

TIETA EVA. (*Indulgent.*) Ha pagat la pena perdre un parell de botons, Kate; mira... (*La HELEN ara està contenta, amb la nina als braços; la bressa, l'acaricia, la besa.*) Aquesta nena té molt més sentit comú que tots els homes de la casa. Si poguéssim saber què pensa...

(De sobte la HELEN va cap al llit, i sense vacil·lar, el tomba. El nadó hauria caigut a terra si no fos perquè en KELLER hi arriba a temps i l'agafa al vol.)

KELLER. Helen!

(Hi ha una gran commoció. El nadó plora mentre la HELEN resta impertorbable i deixa la nina al bressol, fins que la KATE, agenollada, li enretira les mans del llit i els hi estreny. La HELEN es queda perplexa.)

KATE. Helen... No pots fer aquestes coses... Com t'ho puc fer entendre?

KELLER. (*Amb veu ronca.*) Kate!

KATE. Com puc saber què penses? Vida meva, pobreta...

KELLER. Alguna manera hi haurà d'ensenyar-li una mica de disciplina, em sembla a mi.

KATE. (*Reaccionant.*) Com s'imposa disciplina a una criatura malalta? En té la culpa, ella? (*La HELEN posa els dits sobre els llavis de la KATE intentant comprendre el moviment.*)

KELLER. Jo no he dit que ella en tingui cap culpa, però és un perill tenir-la per aquí. Hi deu haver alguna manera de tancar-la, perquè no pugui...

KATE. On? En una gàbia? És una nena que està creixent, està en una edat complicada.

KELLER. Dignes-me una cosa... Tu no creus que és un perill constant per a la Mildred?

KATE. *(Inexorable.)* Estàs pensant de fer-la fora d'aquí?
(La cara de la HELEN reflecteix la mateixa ràbia que en l'escena anterior. Comença a agredir els llavis de la KATE, fins que aquesta li agafa les mans. Dona puntades de peu, forceja, es retorça...)

KELLER. Què hi dius ara?

KATE. Vol parlar, vol ser com tu i com jo... *(Subjecta la HELEN amb força fins que la gola de la nena emet un so horrible, com el d'un animal que ha estat caçat en una trampa. La HELEN se separa bruscament, ensopega violentament amb la cadira, cau a terra i roman asseguda plorant. La KATE s'hi acosta, l'abraça, l'acaricia, la consola i amaga el seu rostre entre els cabells de la HELEN.)*

KATE. Cada dia se m'escapa més, ja no sé mantenir-la a prop.

KELLER. *(Després d'un silenci curt.)* Escriuré al doctor, Kate.

(Ara està dret, amb la petitona als braços i mirant la HELEN. Li dona la criatura a la KATE. La llum va baixant, excepte la que hi ha sobre la HELEN i

la KATE. A mitja llum, en KELLER, la TIETA EVA i en JAMES es retiren lentament en diferents direccions. La KATE i la HELEN estan immòbils mentre es fa el fosc, per damunt se sent la veu d'un home.)

AMAGNOS. ...i tampoc no va poder fer res per ella. Va ser el doctor Harris qui va suggerir que d'alguna manera la podien instruir. He escrit a la família per dir-los que només hi ha una institutriu amb bones referències a Boston...

(La llum comença a intensificar-se al fons a l'esquerra, sobre una taula llarga amb material didàctic per a cecs, i una cadira. Hi ha una rèplica petita d'un esquelet humà, animals dissecats, models de flors i plantes, llibres, etc. En una cadira seu l'ANNE SULLIVAN, es mostra obstinada quan no parla, però atrevida i combatent quan intervé. Té tota l'espurna de vida que li falta a la HELEN. És guapa. Té una maleta petita a la falda. L'AMAGNOS és un home grassonet amb barba, que no s'apropa a la llum fins al final de la rèplica.)

AMAGNOS. *(Continuant la rèplica anterior.)* ...la senyoreta Anne Sullivan, i que anirà cap allà de seguida. Serà difícil per a tu, Anne, no ho dubto. Però també t'ha estat difícil la nostra escola, oi? Des que vas arribar, sense ni tan sols saber dir el teu nom, has estat lluitant tots aquests anys per la teva independència. Una batalla

constant. (*Mira l'ANNE somrient, i ella obre els ulls.*)

És l'última ocasió que tinc per aconsellar-te, Anne. Et falta molt encara, jo diria que quasi tot. Et manca tacte, el talent de saber cedir davant dels altres. El que t'ha salvat més d'una vegada aquí, a Perkins, és que no hi havia cap altre lloc on enviar-te. Et fan mal els ulls?

ANNE. Les orelles, senyor Amagnos. (*Obre els ulls, que estan inflamats, inexpressius, ennuvolats per un brot de tracoma. Els tanca sovint per alleugerir el dolor que li provoca la llum.*) Digui'm, com és la nena?

AMAGNOS. Com és?

ANNE. Sí. És intel·ligent o maldestra?

AMAGNOS. Això ningú no ho sap. Tindràs paciència amb ella?

ANNE. (*Pensa.*) Tant de bo sigui intel·ligent.

AMAGNOS. Sorda, muda, cega... Qui sap? És com una caixa de trons, que no es podrà obrir fins que algú no trobi la clau. Potser dins hi ha un tresor.

ANNE. També pot ser que estigui buida.

AMAGNOS. És possible. He d'advertir-te que pateix atacs de còlera.

ANNE. Això significa que hi ha alguna cosa dins. Jo també els pateixo, segons us he sentit dir. Potser n'hauria d'advertir els Keller, abans que jo arribi...

AMAGNOS. (*Arrufant el nas.*) Jo no els he parlat de la teva història, Anne. Et trobaràs amb uns estranys que no saben res de tu.

ANNE. Millor. Procurarem mantenir-los en aquest estat d'ignorància.